

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีกัลยาณมิตรที่ดีเปรียบเหมือนบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของคุณธรรมภายใน จะเป็นหนทางนำไปสู่การประสบความสำเร็จอันสูงสุดในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมคือทางโลกก็ประสบความสำเร็จในการครองเรือนทางธรรมก็จะนำไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพานกัลยาณมิตรมิได้หมายถึง เพื่อนที่ดีทั่วไปเท่านั้นแต่ยังหมายถึง บุคคลผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะชี้แนะหนทางสว่างในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้กับผู้อื่นบุคคลใดมีกัลยาณมิตรชื่อว่าเป็นผู้มีบุญที่สั่งสมมาดีแล้วควรคบบุคคลเช่นนั้นเพราะเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลกพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญความเป็นผู้มีกัลยาณมิตร ที่ดี

การมีกัลยาณมิตรนั้นเป็นทั้งหมดของการการดำเนินชีวิตอันประเสริฐพระผู้มีพระภาคเจ้าในอดีตชาติที่ท่านเกิดมาเป็นมาณพชื้อโชติปาละท่านก็เคยมีความเห็นผิดในพระรัตนตรัยแต่เพราะได้เพื่อน คือ ฆฎิกะเป็นกัลยาณมิตรชักชวนให้มาพบพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้าได้รับรสแห่งอมตธรรมกลับมีความเห็นที่ถูกต้องชีวิตของท่านจึงเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นชีวิตที่ทุ่มเทสร้างบารมีอย่างจริงจังจนกระทั่งในที่สุดภพชาติสุดท้ายก็ได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^๑

ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้นถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งนับตั้งแต่ความเป็นคนธรรมดาจนถึงดำเนินตามอริยมรรคไปสู่ความเป็นอริยบุคคลได้ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงความสำคัญของกัลยาณมิตรในฐานะที่เป็นนิมิตแห่งอริยมรรคไว้หลายแห่งเช่น “...ภิกษุทั้งหลายก็ภิกษุผู้มีมิตรดีย่อมเจริญอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ย่อมกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ อย่างไรเล่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมเจริญสัมมาทิฐิมีอันกำจัดราคะเป็นที่สุดมีอันกำจัดโทสะเป็นที่สุดมีอันกำจัดโมหะเป็นที่สุดลาภย่อมเจริญสัมมาสมาธิมีอันกำจัดราคะเป็นที่สุดมีอันกำจัดโทสะเป็นที่สุดมีอันกำจัดโมหะเป็นที่สุดภิกษุทั้งหลายภิกษุผู้มีมิตรดีย่อมเจริญอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ย่อมกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ อย่างนี้แล...”^๒ การที่พระองค์ตรัสอย่างนี้เพราะว่าการทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยชี้บอกหนทางสวรรค์และพระนิพพานให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายให้เขาได้การดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยไม่ผิดพลาดไม่หลงทางพระนิพพานผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรจึงเปรียบเสมือนบุพนิมิตของการเกิดขึ้นแห่งอริยมรรค

ในปัจจุบันการดำรงชีวิตในสังคมสมัยนี้การคบเพื่อนที่ไม่ดีเพื่อนที่ไม่จริงใจกับเราเพื่อนที่ไว้วางใจไม่ได้ก็จะขาดการไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงทำให้สังคมวุ่นวายและเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ตามมาและส่งผลไปถึงประสิทธิภาพการทำงาน และสัมพันธภาพต่อครอบครัวและต่อเพื่อนร่วมงานด้วย ซึ่งการเป็นอยู่ร่วมกันผู้ที่จะเป็นกัลยาณมิตรจะต้องอยู่ด้วยกันอย่างเอื้ออาทร ต่างฝ่ายต่าง

^๑ ม.ม. (ไทย) ๒๑/๔๐๕-๔๑๓/๒-๗.

^๒ ส.ม. (ไทย) ๓๐/๑๓๘-๑๓๙/๗๘.

ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความปรารถนาดีต่อกันอย่างจริงใจ ด้วยการเป็นคู่คิดในการส่งเสริมความรู้ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยเหลืองานซึ่งกันและกัน หากเป็นคู่สมรสก็ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ช่วยเหลือและรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน หากเป็นเพื่อนร่วมงาน บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรนั้น จะต้องช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความปรารถนาดีคอยช่วยเหลือแนะนำและช่วยแก้ไขในสิ่งที่อาจจะผิดพลาดพลั้งเผลอ เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องชักชวนกันทำความดีหรือชวนช่วย ในการทำความดีที่ยิ่งๆ ขึ้นไป ถ้ากระทำได้เช่นนี้ ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตร ศาลอาญามีหน้าที่หลักที่สำคัญ คือการ ให้บริการประชาชนในการดำเนินคดีในศาลชั้นต้น ซึ่งบุคลากรของศาลอาญา มีขอบเขตของงาน หลายด้าน เช่น งานรับฟ้อง งานฝากขัง งานคดี งานเก็บสำนวน งานประชาสัมพันธ์ งานหน้าบัลลังก์ งานธุรการ ซึ่งแต่ละงานก็ต้องทำงานแข่งกับเวลา และต้องบริการประชาชนที่มาติดต่อหลายรูปแบบ จากความคาดหวังของประชาชน จากครอบครัว ความยากของงานที่ได้รับมอบหมาย จะต้องได้ตาม เกณฑ์ที่ต้องการ ทำงานภายใต้ระยะเวลาที่กดดัน การแข่งขันในการทำงาน ต้องประสานงานกับหลาย แผนก ผู้วิจัยเห็นว่าหากประยุกต์หลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการทำงาน การอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหา ต่างๆในการดำเนินชีวิต จะทำให้คนรู้จักความจริงตามธรรมชาติและของชีวิตที่เกิดขึ้นมา สอนให้ พิจารณาแก้ไขปัญหาของตนเองและพัฒนาตนเองด้วยหลักของเหตุผลโดยอาศัยคำสอนพระพุทธองค์ ที่เรียกว่าหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ก็จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาล อาญา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะทำให้เข้าใจการนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาลอาญา
- ๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ของบุคลากรศาลอาญา
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักกัลยาณมิตรในการดำรงชีวิตของบุคลากร ศาลอาญา

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๑.๓.๑.๑ ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่เป็น ข้าราชการและลูกจ้างในศาลอาญา จำนวน ๒๔๕ คน

๑.๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการและลูกจ้างศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก เขต จตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๔๕ คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการคำนวณ ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และ ดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน ๑๖๙ คน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรอบทฤษฎีและแนวทางการวิจัยด้วยการสืบค้นข้อมูล โดยอาศัยเอกสารเป็นหลัก ด้วยวิธีการศึกษาสืบค้นข้อมูลต่างๆ จากหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับ ประกอบแนวคิดตามทฤษฎีอื่นๆ อันประกอบไปด้วยแนวคิดทางจิตวิทยา และตามหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่พระไตรปิฎก อรรถกถา ภิกขา อนุภิกขา ตำราวิชาการ บทความ เอกสารต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและจากการศึกษาข้อมูล ที่ปรากฏในหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ เอกสารต่างๆ จากนั้นจะนำข้อมูลเหล่านั้นที่ได้มา นำมาวิเคราะห์และสรุปผล เพื่อหาข้อสรุปอันเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และนำมาประยุกต์หลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาลอาญาต่อไป

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจและเชิงคุณภาพ ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ ถึงเดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ เพื่อทราบระดับหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาลอาญา ชีวิตของบุคลากรศาลอาญาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ เพื่อทราบและเปรียบเทียบหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรศาลอาญา

๑.๔.๓ เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างหลักกัลยาณมิตรในการดำรงชีวิตของบุคลากรศาลอาญา

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

๑. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, สถานภาพ, เงินเดือนรวมค่าตอบแทน, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์การทำงาน) ต่างกัน มีหลักกัลยาณมิตรแตกต่างกัน

๒. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, สถานภาพ, เงินเดือนรวมค่าตอบแทน, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์การทำงาน) ต่างกัน มีหลักในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

๓. หลักกัลยาณมิตรมีความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิตในเชิงบวก

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ กัลยาณมิตรธรรม หมายถึง กัลยาณมิตร คือ มิตรแท้ เพื่อนแท้ เพื่อนตาย เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเพื่อนอย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี มีสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจคุณสมบัติของกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตรธรรม๗) ประกอบด้วย

๑. ปิโย น่ารัก หมายถึง มีความเมตตาทำให้ผู้ที่เข้าไปหาในแง่ใกล้รู้สึกว่ามีเพื่อนทำให้เกิดความชุ่มฉ่ำใจไม่อ้างว้างว่าเหว

๒. ครุ น่าเคารพ หมายถึง เป็นที่เคารพมีความหนักแน่นเป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างพร้อมมูลจนกระทั่งตระหนักและซาบซึ้งได้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ไม่หวั่นไหวต่อความยั่วยวนของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้จิตใจตกต่ำเป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุดไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง

๓. ภาวนิโย น่าเจริญใจ หมายถึง เป็นที่เจริญใจเป็นแบบอย่างให้เราได้ เป็นครูอาจารย์เราได้ผู้ที่ท่านมีคุณธรรมมีความประพฤติดีงามเราก็เกิดความรู้สึกที่เรียกว่าจรรโลงใจมีกำลังใจเห็นแบบอย่างอยากจะทำตามก็ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต

๔. วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล หมายถึง เป็นผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือนเป็นนักพูดคือเป็นผู้ฉลาดในการใช้ถ้อยคำนำรับฟังมีเหตุมีผลมีหลักการพูดถูกจังหวะการพูด

๕. วจนฺทโม อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง เป็นผู้ที่ยอมรับฟังคำแนะนำจากเพื่อนด้วยความยินดีและเต็มใจ

๖. คมฺภีรญฺจกถกฺกตฺตา แดงเรื่องเล่าลึกได้ หมายถึง เป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ด้วยคำกล่าวสอนธรรมดาสامัญญะที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย

๗. โน จมฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หมายถึง เป็นผู้ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระหรือในทางที่เสียหาย คือ ป้องกันไม่ให้น่าในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็นทุกข์ ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัยปลอดภัยขึ้น

๑.๖.๒ การดำเนินชีวิตของบุคลการศาลอาญา หมายถึง พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมได้อย่างปกติสุขเป็นการปฏิบัติที่ไม่เสื่อมถอยทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา

๑.๖.๓ ร่างกาย คือ การพัฒนาในส่วนกายของตนให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของกายโดยรู้จักใช้สอยปัจจัย๔เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของกาย

๑.๖.๔ จิตใจ คือ การพัฒนาด้านการฝึกอบรมจิตตนเอง พัฒนาตนเองให้เจริญขึ้นมีคุณธรรมเพื่อมีคุณภาพจิตดี มีจิตใจมั่นคง เข้มแข็ง ไม่ปล่อยให้จิตใจคิดฟุ้งซ่านไปกับ อารมณ์ต่าง ๆ เมื่อมีสุขภาพจิตดี จะก่อให้เกิดมีสุขภาพกายดีไปด้วยและฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความผ่องใส เบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

๑.๖.๕ สังคม คือ การพัฒนาด้านการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การฝึกฝนอบรมตนข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูงระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยดีให้เกื้อกูลไม่เบียดเบียนไม่ทำลาย

๑.๖.๖ ปัญญา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมปัญญาให้รู้และเข้าใจมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ตามหลักสัมมาทิฐิ และลงมือปฏิบัติฝึกปัญญาทั้งในแง่ที่ทำให้ขบวนการคิด ให้เกิดประโยชน์ต่อตน และคนอื่นรู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตและโลกชัดเจน

๑.๖.๗ บุคลการศาลอาญา หมายถึง ข้าราชการและลูกจ้าง ในศาลอาญา แขวงจอมพล เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

๑.๖.๙ เพศ หมายถึง เพศของบุคลากรภายในอาคารศาลอาญา ที่ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

๑.๖.๑๐ อายุ หมายถึง ช่วงอายุของบุคลากรที่อยู่ในอาคารศาลอาญา ที่ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี, ๒๖-๓๕ ปี, ๓๖-๔๕ ปี, ๔๖-๕๕ ปี และ ๕๖-๖๐ ปี

๑.๖.๑๑ สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของบุคคลที่อาศัยอยู่ในอาคารศาลอาญา ที่ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ โสด , สมรส, หม้าย และหย่าร้าง

๑.๖.๑๒ เงินเดือนรวมค่าตอบแทน หมายถึงเงินได้รายเดือนต่อเดือนของบุคลากรศาลอาญา ที่ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เงินเดือนต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท , ๑๕,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท , ๒๕,๐๐๑-๓๕,๐๐๐ บาท , ๓๕,๐๐๑-๔๕,๐๐๐ บาท, ๔๕,๐๐๑-๕๕,๐๐๐ บาท และสูงกว่า ๕๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

๑.๖.๑๓ ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคลากรศาลอาญา ที่ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า/ป.ว.ช. , ป.ว.ส หรืออนุปริญญา , ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า, ปริญญาโทและปริญญาเอก

๑.๖.๑๔ ประสบการณ์ทำงาน หมายถึง จำนวนอายุการทำงานของบุคลากรที่อยู่ในศาลอาญาที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่อายุการทำงาน ๑-๕ ปี, ๖-๑๐ ปี, ๑๑-๑๕ ปี, ๑๖-๒๐ ปี และ ๒๑ ปีขึ้นไป

๑.๖.๑๕ องค์กร หมายถึง ศาลอาญา แขวงจอมพล เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ เพื่อทราบระดับปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์หลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาลอาญา

๑.๗.๒ เพื่อทราบการเปรียบเทียบหลักกัลยาณมิตรในการดำเนินชีวิตของบุคลากรศาลอาญาจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

๑.๗.๓ เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างหลักกัลยาณมิตรกับการดำรงชีวิตของบุคลากรศาลอาญา